

Yeşil Yönetim Uygulamaları ve Firma Performansı Arasındaki İlişkinin Bibliyometrik Analizi

Adem ÖĞÜT¹ Tarık EKİNCİ² Şükran GÖKÇE³

¹ Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, Konya, Türkiye, ademogut@erbakan.edu.tr

² Doktora Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Konya Türkiye, tarikekinci@outlook.com

³ Arş.Gör., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, Konya, Türkiye, sgokce@erbakan.edu.tr

Makale Bilgileri	ÖZ
<p>Makale Geçmişi Geliş: 29/10/2023 Kabul: 05/12/2023 Yayın: 31/12/2023</p> <p>Anahtar Kelimeler: Yeşil Yönetim, Firma Performansı, Bibliyometrik Analiz, Web of Science, VOSviewer</p> <p>JEL Kodları: L25, M10, D21.</p>	<p>Çevresel felaketlerin yıkıcı etkilerinin farkedilmesi ve çözüm arayışına gidilmesi, endüstriyel faaliyetlerde hızlı bir dönüşümü başlatmış ve yeşil yönetim kavramının popülerlik kazanmasını sağlamıştır. Yeşil yönetim, kuruluşların faaliyetlerini yürütürken doğal çevrenin varlığını ve önemini göz önünde bulundurmalarını ve paydaş kavramına doğal çevreyi de dahil etmelerini öngeren bir yönetim konseptidir. Bu çalışmada, özellikle son dönemlerde yaşanan çevresel skandallarla birlikte gündemde ön planda yer alan yeşil yönetim kavramının, firma performansı ile arasındaki ilişkiyi konu alan 2524 makale çalışmasının bibliyometrik analizi yapılmıştır. Verileri analiz etmek ve sonuçları görselleştirmek için VOSviewer (1.6.16) yazılımı kullanılmıştır. Sonuçlar beş kategoride sunulmuştur: “en çok yayını olan yazarlar”, “en çok yayına sahip kurumlar”, “en çok yayına sahip kaynaklar”, “en çok yayını olan ülkeler” ve “en çok kullanılan anahtar sözcükler”. Analiz sonucuna göre; yeşil yönetim alanında çalışmaların artarak devam ettiği, Çin Halk Cumhuriyeti’ne en çok girdi sağlayan ülke olduğu, çalışmaların çok büyük bir bölümünün (99,5) İngilizce olarak yazıldığı, Taiwen Feng’in en üretken yazar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.</p>

Bibliometric Analysis of The Relationship Between Green Management Practices and Firm Performance

Article Info	ABSTRACT
<p>Article History Received: 29/10/2023 Accepted: 05/12/2023 Published: 31/12/2023</p> <p>Keywords: Green Management, Firm Performance, Bibliometric Analysis, Web of Science, VOSviewer</p> <p>Jel Codes: L25, M10, D21.</p>	<p>The realization of the devastating effects of environmental disasters and the search for solutions have led to a rapid transformation of industrial activities, resulting in the emergence of the concept of green management. Green management is a management concept that requires organizations to take into account the existence and importance of the natural environment in the conduct of their activities and to include the natural environment in the stakeholder concept. This study conducted a bibliometric analysis of 2524 articles on the relationship between the concept of green management and firm performance, which has gained popularity especially with recent environmental scandals. VOSviewer (1.6.16) software has been used for the analysis of the data and the visualization of the results. The results were displayed in five categories: “authors with most publications”, “institutions with most publications”, “sources with most publications”, “countries with most publications” and “most used keywords”. According to the results of the analysis, it was concluded that studies in the field of green management continue to increase, China is the country that contributes the most to the field, the majority of studies (99.5) are written in English, Taiwen Feng is the most productive author.</p>

Atıf/Citation: Ögüt, A., Ekinci, T. & Gökçe, Ş. (2023). Yeşil Yönetim Uygulamaları ve Firma Performansı Arasındaki İlişkinin Bibliyometrik Analizi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 258-277.

“This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)”

GİRİŞ

Yüzyıllardır devam eden endüstriyel faaliyetlerin olumsuz etkileri sonucunda oluşan küresel ısınma, ozon tabakasının incilmesi, doğal kaynaklarda kirlilik, kuraklık ve çölleşme gibi birçok çevresel problem günümüzde daha hissedilir hale gelmiştir. Bu problemler, devletlerin çevre politikalarına ek olarak endüstrilerde çevre yönetimi uygulamaları ve çevre yanlısı tüketici davranışları gibi eylem ve düzenlemelerle hafifletilmeye çalışılmıştır (Banerjee, 2001, s. 489). Ancak son yıllarda yaşanan Bhopal'daki çevre felaketi ve Alaska'daki Exxon Valdez petrol sızıntısı gibi olaylar, ticari faaliyetlerin doğal çevre üzerindeki etkisi konusunda birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Çevresel tahribatın çoğundan sorumlu tutulan kuruluşlardan, mal ve hizmet üretiminin yanında çevre yönetimini de dikkate almalarına yönelik beklenti artmıştır. Şirketlerin faaliyetleri sırasında çevresel etkilerini azaltma, değerlendirme, izleme ve kontrol etme faaliyetlerine yönelik artan beklenti, işlevsel ve yapısal bir dönüşümü başlatmış ve yeşil yönetim konseptinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Genel olarak kuruluşların faaliyetlerinin çevre üzerindeki etkisinin yönetimini vurgulayan ve paydaş kavramına doğal çevreyi de dahil etmelerini öngören bir yönetim konsepti olan yeşil yönetime artan ilgi, alana özgü çalışmalarını da değerli kılmıştır (Lee ve Ball, 2003, s. 90).

Türkiye tüm dünyada yaşanan yeşil dönüşüm sürecine, çevre kirliliğini azaltıcı ve çevrenin korunmasını özendirici düzenlemelerle uyum sağlamaya çalışmıştır. Ülkemizde çevre konusu ilk kez 1982 yılında Anayasa'da yer almıştır. Tüm vatandaşların ortak paydası olan çevrenin korunmasına yönelik Ağustos 1983'te Çevre Kanunu kabul edilirken, çevre mevzuatının uygulanmasını sağlamak amacıyla bugüne kadar birçok yönetmelik çıkarılmış ve uygulanmıştır (Akatay ve Aslan, 2008, s. 318). Kapsayıcı ve sürdürülebilir büyümenin sağlanması, Türkiye'nin başta AB olmak üzere üçüncü ülkelere dışarıda rekabet gücünün korunması ve güçlendirilmesi açısından Türk sanayisinin yeşil dönüşümü oldukça önemlidir. Bu alanda atılacak adımlar, Türkiye'nin küresel değer zincirlerine entegrasyonunun ve uluslararası yatırımlarının payının artırılması açısından da stratejik önem taşımaktadır (<https://ticaret.gov.tr/>).

Bu çalışmada yeşil yönetim uygulamaları ile firma performansı arasındaki bağlantıya dikkat çeken uluslararası çalışmaların bibliyometrik analizi yapılmıştır. Veriler Web of Science veri tabanından “green management” ve “firm performance” anahtar kelimeleri birlikte aranarak tüm yılları (1975-2022) kapsayacak şekilde elde edilmiştir. Elde edilen verilerin kapsamı “article” ve “management” özel filtreleri uygulanarak sınırlandırılmış ve bu uygulamalardan sonra toplam 2524 makale analize dahil edilmiştir. Çalışmanın analiz kısmında, yazarlar, ülkeler, ortak atıflar ve terimler arasındaki ilişkileri analiz etmek ve görselleştirmek için bibliyometrik haritalama çalışmalarında sıklıkla kullanılan VOSviewer yazılımı kullanılmıştır. Analiz sonuçları “en çok yayını olan yazarlar”, “en çok yayına sahip kurumlar”, “en çok yayına sahip kaynaklar”, “en çok yayına sahip ülkeler” ve “en çok kullanılan anahtar kelimeler” olarak sınıflandırılmıştır. Literatürde yeşil yönetim ve firma performansı arasındaki ilişkiye yönelik bibliyometrik bir çalışmanın bulunmaması çalışmanın özgünlüğünü oluştururken, literatürün iki kavram arasındaki ilişkiye göre sınıflandırılmasının bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. YEŞİL YÖNETİM KAVRAMI

Geleneksel sosyal sorumluluk bakış açısı, bir şirketin birincil sorumluluğunun işletmenin hissedarları için daha çok kâr elde etmek olduğunu ileri sürerken, kuruluştaki tek önemli paydaşı “hissedarlar” olarak kabul etmektedir (Haden vd., 2009, s. 1048). Düşüncenin öncülerinde Friedman (2007, s. 173-174) bu savı, “sadece insanların sorumlulukları olabilir, şirketler tüzel kişiliklere sahiptir ve bu anlamda sadece suni sorumlulukları olabilir, ancak bir bütün olarak iş dünyasının, bu belirsizlikte dahi sorumlulukları olduğu söylenemez” ifadeleriyle desteklemiştir. Ona göre, şirket yöneticisi başlı başına bir bireydir ve bir kişi olarak ailesine, topluma, ülkesine veya vicdan ve duygularına karşı üstlendiği sorumlulukları olabilir. Bu sorumluluklar nedeniyle, gelirinin bir kısmını değerli gördüğü amaçlarında kullanmak üzere ayırabilir. Ancak bu noktada, bir vekilden ziyade bir asil olarak hareket etmektedir, yani sorumluluklarını yerine getirmek için şirket paydaşlarının fonlarını, zamanını veya enerjisini değil, bireysel çabalarını kullanmaktadır. Bu durumda bu şirketlerin değil, bireylerin sorumluluklarıdır. O, şirketlerin asli sorumluluğunun “işletmenin kârını artırmak” olduğunu ifade etmiştir.

Bu tür geleneksel görüşler, şirketlerin toplumda sadece mal üretmek ve kâr elde etmekten daha derin bir role sahip olduğunu ve kuruluşların çeşitli örgütsel paydaşlarla etkileşim içinde bulunduğunu varsayan, çağdaş sosyal sorumluluk savunucuları tarafından sorgulanmaktadır (Afrin, 2013, s. 154). Çünkü onlara göre, Friedman'ın düşüncesinde göz ardı ettiği şey, şirket yöneticilerinin etik ve sosyal sorumluluk alanlarındaki kararlarının birçok farklı insanı, grubu, kurumu ve bir bütün olarak bunun da örgütün refahını etkileme olasılığının olmasıdır (Lantos, 2001, s. 604).

Freeman (2010, s. 25), paydaş kavramına daha geniş bir perspektiften bakarak onu, “örgütsel amacın gerçekleştirilmesini etkileyebilecek veya bundan etkilenebilecek tüm grup ve bireyler” olarak tanımlamış ve günümüz ortamında tüm bu grupların, ticari girişimin başarısında yaşamsal bir rol oynadığını belirtmiştir. Shrivastava (1995), özellikle endüstriyel faaliyetlerden en fazla etkilenen paydaşın, doğal çevre olduğunu ve bu nedenle tüm örgütsel paydaş yönetim paradigmasında en zorunlu ve merkezi değişkenin doğal çevre olması gerektiğini iddia etmektedir. Benzer şekilde; Starik (1995, s. 207), paydaş kavramının politik ve ekonomik düşüncelerden daha geniş olduğunu ifade etmiş, doğal çevrenin iş ortamının yaşamsal ve ayrılmaz bir parçası olduğunu ve bu nedenle paydaş yönetimine dahil edilmesi gerektiğinin savunucularından olmuştur. O, doğal çevrenin, paydaş yönetim süreçlerine entegre edilmesiyle, paydaş yönetiminin daha bütüncül, değer odaklı ve stratejik bir yaklaşım içereceğine ve potansiyel olarak hem doğaya hem de kuruluşlara yararlı olacağına dikkat çekmektedir.

Çevreye fayda sağlama ihtiyacı, ateşin bulunmasıyla başlayan, sanayi devrimi ile tetiklenen ve sonraki dönemlerde bencil ve müsrif insan davranışlarıyla artan çevresel tahribatın olumsuz etkilerin gözlemlenmesi ile artmıştır. Özellikle endüstriyel faaliyetlerin doğal çevre üzerinde yaptığı yıkıcı etkiler, kuruluşların çoğunun çevresel problemde sorumlu tutulmalarına neden olmuş ve tüm iş fonksiyonlarında bir değişime gitme ihtiyaçlarını artırmıştır (Haden vd., 2009, s. 1042-1044). Kötü çevre yönetimi sonucunda artan tehditlerin yansımalarının farkına varılması, toplum ve paydaşlarda çevresel bilincin oluşması ve kuruluşlardan kâr ve mal üretiminin yanında sosyal açıdan çevreye duyarlı olma beklentisinin artması, endüstriyel faaliyetlerde hızlı bir dönüşümü başlatmış ve bu da yeşil yönetim gibi yeni sosyal kavramlarının ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır (Loknath ve Azeem, 2017, s. 688).

Yeşil yönetim yaklaşımı finansal, sosyal ve çevresel alanlarda sonuçları görünür olacak şekilde, tamamen sürdürülebilir bir işletmeye ulaşmayı amaçlayan yeni bir yönetim konseptidir. Kavram, faaliyetlerin yürütülmesi sırasında çevre üzerindeki olumsuz etkilerin azaltılmasını sağlayan, daha sürdürülebilir iş operasyonlarının geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Skibińska ve Kott, 2015, s. 220). Yeşil yönetim stratejisi, literatürde birçok farklı eylemle ilişkilendirilerek tanımlanmıştır. Bazıları (örn. Fercoq vd., 2016) yeşil yönetim uygulamalarında atık azaltma ve kirliliğin önlenmesine odaklanırken, bazıları (örn. Peng ve Lin, 2008, s. 203; Brown ve Ratledge, 2012) yeşil yönetim uygulamalarını, üretilen ürünlerin çevre dostu olmalarıyla ilişkilendirmiştir. Stratejik bütünleşme veya sürdürülebilirlik gibi faktörleri yeşil yönetim denkleminde dahil etmeyen bu tanımlamalardan farklı olarak yeşil yönetim daha geniş bir perspektifte, organizasyon stratejisinin formüle edilmesinde doğal çevrenin varlığının ve öneminin organizasyonun tamamında tanınması ve çevresel konuların stratejik planlama sürecine entegre edilmesidir (Loknath ve Azeem, 2017, s. 691; Banerjee, 2002, s. 181). Haden vd. (2009, s. 1052) yeşil yönetimi, atık azaltma, sürdürülebilirlik, sürekli öğrenme ve sosyal sorumluluk yoluyla rekabet avantajı elde etmek için çevresel hedef ve stratejilerin tamamen operasyona entegre edildiği organizasyon süreci olarak tanımlamıştır. Jabbour vd. (2010, s. 1052), yeşil yönetimin çevre temasını organizasyonun her düzeyine dahil etmek için sistematik bir yaklaşıma dayanması gerektiğini belirterek bu tanımlamayı tamamlamıştır. Yeşil yönetim uygulamalarının firmanın strateji, hedef ve uygulamalarına entegre edilmesiyle, aşağıdakileri kapsayan çeşitli yararlar sağlanabilir (www.bimkadapa.in);

- Maliyet tasarrufu,
- Azaltılmış enerji kullanımı,
- Daha temiz işyeri,
- Azaltılmış atık,
- Çevre odaklı yaklaşımla elde edilecek vergi ve kredi avantajları,
- Artan verimlilik,
- Artan kurumsal imaj,

- Artan iş fırsatları, yeni pazarlar,
- Artan çalışan motivasyon ve memnuniyeti.

Yeşil yönetim kavramı, örgütlerin yaşanan gelişmelere bağlı olarak insanların yaşam standartlarını yükseltecek ürün ve hizmetleri sunarken, sunulan ürün ve hizmetlerin var oluşlarından, piyasaya çıkışlarına, piyasaya çıkışlarından, geri dönüşümüne kadar gerçekleşen; üretim, dağıtım, tanıtım, tüketim olgularını oluşturan süreçlerin, çevresel odaklı faaliyetleri kapsayacak biçimde gerçekleşmesini ifade etmektedir. Yeşil yönetim döngüsü içerisindeki yeşil uygulamalara aşağıda değinilmiştir;

Yeşil İşletmenin Kurulması: Yeşil yönetim uygulamalarının başlangıcı, yeşil işletmenin kurulması ile başlamaktadır. Yeşil işletme, faaliyetlerinde çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine bağlı kalan, yenilenebilir kaynakları kullanmaya çalışan ve faaliyetlerinde olumsuz çevresel etkileri en aza indirmek için çaba harcayan kuruluş olarak tanımlanmaktadır. İnşa edilecek tesisin yeri seçilirken çevresel etkinin göz önünde bulundurulması, yapının çevreye duyarlı bir şekilde tasarlanması, uygun teknoloji ve ekipman kullanılması, geri dönüşü olmayan bir çevresel tahribatın oluşmasını önceden engellemektedir (Çekanavičius vd., 2014, s. 76; Şenocak ve Bursalı, 2018, s. 166).

Yeşil Tedarik Zinciri: Yeşil tedarik zinciri yönetimi; atıkları azaltmayı, ekosistem kalitesini, ekoverimliliği ve malzeme geri dönüşüm sürecini iyileştirmeyi amaçlayan bir tedarik zinciridir. Uygulamada teknolojinin kullanımı, yeni ekipmanların kurulması, tedarikçiye eğitim verilmesi ve çalışanların tahsis edilmesi gibi faaliyetler şeklinde olan yeşil tedarik zinciri yönetimi, çevresel verimliliğe dikkat edilerek önemli kazançlar elde etmeyi amaçlamaktadır (Novitasari ve Agustia, 2021, s. 393). Yeşil tedarik zinciri yönetimi yalnızca ürün üretimi ve müşterilere teslimat arasındaki entegrasyonla sınırlı olmayıp; ürün tasarımının ilk aşamasından, nihai ürün kullanımına ve geri dönüşüm aşamalarına kadarki süreci de kapsamaktadır (Tan vd., 2016, s. 540-541).

Yeşil Üretim: Yeşil üretim; tasarım, imalat, ambalaj, nakliye, atık azaltma ve geri dönüşüme kadar olan tüm ürün geliştirme ve üretim uygulamalarında hem çevresel etkiyi hem de kaynak tüketimini göz önünde bulundurarak, ürünlerin üretim süreçlerindeki çevreye olan etkisini en aza indirmek için tasarlanmış üretim modelini ifade etmektedir (Baines vd, 2012, s. 60).

Yeşil Paketleme: “Ekolojik paket” veya “çevre dostu paket” olarak da ifade edilebilen yeşil paketleme; tamamen doğal materyaller kullanılarak oluşturulmuş, geri dönüşüme uygun veya biyolojik olarak ayrışabilen, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik edici, yaşam döngüsü boyunca çevre veya canlı organizmalar üzerinde olumsuz bir etkisi olmayan çevre dostu paketleme olarak tanımlanmaktadır (Zhang ve Zhao, 2012, s. 902).

Yeşil Pazarlama: Sürdürülebilir ve sosyal açıdan sorumlu olduğu varsayılan ürün ve hizmetlerin pazarlanmasıdır. Yeşil pazarlama, çevre üzerinde zararlı bir etkisi olmayan, uygun maliyetli, kaliteli ve kullanışlı ürünleri tercih eden müşterilerin beklentilerini karşılama amacıyla ürün ve hizmetler geliştirme ve bunları teşvik etme sürecidir. Ürünlerin zararlı etkilerini ve bunların çevre üzerindeki tüketimini ve yansımalarını azaltmayı amaçlayan ürün modifikasyonu, üretim sürecininin tasarımı ve ambalaj değişikliği gibi geniş bir faaliyet yelpazesini içermektedir (Mishra ve Sharma, 2014, s. 79).

Yeşil Satın Alma: Yeşil satın alma, “geri dönüştürülebilir ve çevreye yararlı” olan çevre dostu veya sürdürülebilir ürün ve hizmetlerin seçilip satın alınması ve çevreye ve topluma zararlı etkisi bulunan ürün ve hizmetlerden uzak durulması olarak tanımlanmaktadır (Jaiswal ve Kant, 2018, s. 61). Çevresel problemlerle mücadele etmenin en etkili yollarından biri olan yeşil satın alma yoluyla atık önleme ve kaynağında kontrole odaklanılmaktadır (Min ve Galle, 1997, s. 11).

Yeşil Lojistik: Yeşil lojistik, çevre kirliliğini ve kaynak tüketimini azaltmayı, ileri lojistik teknolojilerini kullanarak taşıma, depolama, paketleme, elleçleme, işleme ve dağıtımın planlanması ve uygulanmasını amaçlayan bir lojistik faaliyettir. Çevre lojistiği olarak da bilinen bu yaklaşım, ekonomik yönetim sürecinde yer ve zaman ile yeşil hizmet faaliyetleri arasındaki engellerin üstesinden gelmek için yeşil arz ile yeşil talebi birbirine bağlayan etkin ve verimli bir mal akışına karşılık gelmektedir (Zhang ve Zhao, 2012, s. 901).

Yeşil İnsan Kaynakları Yönetimi: Yeşil İKY, bir kuruluş içinde kaynakların sürdürülebilir kullanımını teşvik etmek için insan kaynakları yönetimi politikalarının kullanılmasıdır. Yeşil yönetimin katma değerini anlayan, takdir eden ve uygulayan yeşil iş gücü yaratmaktan doğrudan sorumludur. Şirketin insan sermayesini işe alma, eğitme, geliştirme ve ilerletme şeklindeki İKY süreci boyunca yeşil hedeflerini sürdürmektedir (Ahmad, 2015, s. 3).

Yeşil Araştırma ve Geliştirme: Yeşil Ar-Ge, çevresel etkide azalmaya ve sürdürülebilir kalkınmaya yol açan kaynakların optimizasyonuna yol açacak yeni veya önemli ölçüde iyileştirilmiş ürün ve hizmetlere odaklanmaktadır. Yeşil Ar-Ge, doğal kaynakların sürdürülebilirliği, çevresel etki, hayvan ve bitki bilimi, enerji araştırması, ekonomik etki, sürdürülebilir kalkınma ve mühendislik bilimlerine odaklanan alanlarda araştırma ve deneysel geliştirmeyi içermektedir (<https://hsrc.ac.za/>).

Yeşil Muhasebe ve Finans: Yeşil yönetim uygulamaları kapsamındaki yeşil muhasebe ve finans faaliyetleri, genel olarak çevresel maliyetleri operasyonların finansal sonuçlarına dahil eden, doğal çevrenin varlığı ve öneminin farkında olarak çevresel faaliyetlerde kullanılmak üzere bütçede kaynak ayırmayı öngören bir yaklaşımdır. Bu bağlamda, çevresel etkileri hesaba katarak ekonomik performansın sürdürülebilirliğine odaklanılmaktadır (Karabulut, 2003, s. 109).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Tablo 1’de yeşil yönetim uygulamaları ve firma performansı bağlantı noktasına dikkat çeken ulusal ve uluslararası kimi çalışmalar incelenmiştir. Çalışmalarda özellikle yeşil yönetime ilişkin değişkenlerin çeşitlilik gösterdiği ve bir bütün olarak yeşil yönetim uygulamalarının firmaların performansında değişimlere yol açtığı görülmüştür.

Tablo 1. Yeşil Yönetim ve Firma Performansı Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Çalışmalar

Çalışma	Örneklem	Yöntem	Yeşil Yönetim Uygulamaları Değişkenleri	Performans Değişkenleri	Temel Bulgular
Karabulut (2003)	117 Özel sektör imalat İşletmesi	Regresyon Analizi	ISO 14001	İmaj, Çalışan Tatmini, Rekabet Gücü, İhracat Oranı, Verimlilik	Yeşil yönetim alanındaki uygulamalar işletmenin başarı göstergelerinde dereceleri farklı olsa da önemli ve anlamlı pozitif etkilidir.
Venus (2011)	Konteyner Terminali Operatörü (Hutchison Port Holdings)	Vaka Çalışması	Yeşil Yönetim Uygulamaları (Tedarik Zinciri Ortaklarıyla İşbirliği, Çevre Dostu Operasyonlar, İç Yönetim Desteği)	Karlılık, Verimlilik, Maliyet Etkin Operasyon	Yeşil yönetim uygulamalarının performans değişkenleri üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Firmalarda yeşil yönetim uygulamalarının benimsenmesi ekonomik, çevresel ve performans açısından kazan-kazan ilişkisi kurulmasına yardımcı olur.
Dangelico ve Pontrandolfo (2015)	122 İtalyan Şirketi	Regresyon Analizi	Çevresel Eylemleri Uygulama Yetenekleri, Çevresel İşbirlikleri	Pazar Performansı, İmaj Performansı	Enerji ve kirlilikle ilgili çevresel eylemler firmaların Pazar performansının artmasını sağlarken; malzeme odaklı eylemler firmaların imaj

			Geliştirme Yetenekleri		performansı için faydalıdır. Ayrıca, firmaların Pazar ve imaj performansı hem ticari hem de ticari olmayan aktörlerle işbirlikleri geliştirme yeteneğinden olumlu etkilenir.
Kara (2017)	Muğla İlinde Faaliyet gösteren 242 Otel ve Tatil Köyünün Üst Düzey Yöneticileri	Regresyon Analizi	Çevre Konularında Ödül, ISO Kalite Belgesi, Yeşil Yıldız, Mavi Bayrak	Finansal ve Finansal Olmayan Başarı Göstergeleri	Yeşil yönetim uygulamaları ile işletme başarı göstergeleri arasında güçlü, pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.
Ekmekci Yüce (2020)	İmalat Sektöründe Ulusal ve Uluslararası Faaliyette Bulunan 403 firma	Regresyon Analizi	Yeşil Yönetim Anlayışında, Yönetim, Finans, Üretim, Verimlilik ve Mali Boyut Değişkenleri	Büyüme Performans Değişkenleri (Verimlilik, Karlılık, Pazar Payı vb.)	İnovasyon ve yeşil yönetim yoluyla elde edilen verimlilik, büyüme performansı üzerinde direkt ve pozitif yönde etkisi vardır.
Yılmaz (2021)	Mersin İlinde Faaliyet Gösteren 129 Lojistik İşletmesi	Regresyon Analizi	Yeşil Tedarik Zinciri, Çevre Bilinci, Çevre Dostu Ürünlerin Bilinirliği	Çevresel, Ekonomik, Operasyonel	Çevre bilinci ve yeşil yönetim uygulamalarının işletmenin çevresel, ekonomik ve operasyonel performansı üzerinde olumlu yönde etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.
Novitasari ve Agustia (2021)	2010-2018 Yılları Arasında Endonezya Menkul Kıymet Borsasında PROPER Programında İşlem Gören Şirketler (488 Firma)	Regresyon Analizi	ISO 9000, ISO 14000, Yeşil Tedarik Zinciri Yönetimi, Yeşil İnovasyon	Aktif Karlılık (ROA)	Yeşil tedarik zinciri yönetiminin yeşil inovasyon üzerinde pozitif bir etkisi vardır. Yeşil inovasyon ise firma performansı ile olumlu bir etkileşim içerisindedir. Yeşil tedarik zinciri yönetiminin firma performansı üzerinde herhangi anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.
Siedschlag ve Yan (2023)	İrlanda Merkezi İstatistik Ofisi tarafından sağlanan 2008-2016 yılları	Ampirik Analiz ve Farkların Farkı Yöntemi	Kirlilik kontrolü amacıyla tesis ve ekipmana yapılan yatırımın ve daha temiz	Üretim artışı, İstihdam, Üretkenlik, İhracat yoğunluğu ve	Yeşil yatırımların firmaların performansı üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Firma heterojenliğini dikkate alarak, etkilerin daha büyük, yabancı sermayeli,

	arasındaki Endüstriyel Üretim Sayımı verileri		teknolojilere bağlı tesis ve ekipmana yapılan yatırımın toplamı	Enerji yoğunluğu	daha üretken ve düşük teknoloji endüstrilerdeki firmalar için daha güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
--	---	--	---	------------------	--

Firma performansı yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere bir çok açıdan ele alınmakta ve ele alınan unsurlar üzerinden açıklanmaya çalışılmaktadır (Öğüt ve Tarhan, 2022, s. 158). Bu çalışmada yeşil yönetim uygulamaları ile firma performansı arasındaki ilişkiye odaklanılmaktadır.

3. YEŞİL YÖNETİM UYGULAMALARI VE FİRMA PERFORMANSI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN WOS ÜZERİNDEN ANALİZİ

3.1. Araştırma Yöntemi

Belirli literatür doygunluğuna ulaşmış bir alandaki yazılı yayınların, nicel analizini sağlamak için kullanılan bibliyometrik yöntemler (analizler), çalışmalardaki bilgileri ölçmenin, sınıflandırmanın ve bu bilgileri istatistiksel yöntemlerle sunmanın bibliyografik bir yolu olarak tanımlanmaktadır (Ellegaard ve Wallin, 2015, s. 1810; Lawani, 1981, s. 294'ten akt. Arıcıoğlu vd., 2022, s. 73). Dünyada bibliyometrik analiz tekniğiyle yapılan çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Ülkemizde ise özellikle 1990'lı yıllardan sonra gelişmeye başladığı görülmektedir (Bişkin vd., 2023, s. 105). Bu artan ilgide Scopus ve Web of Science gibi bilimsel veri tabanlarının yükselişi, önemli hacimlerde bibliyometrik veriye erişimi olanaklı kılması açısından önemlidir. Ayrıca, bu verilerin analizine yardımcı olmak için geliştirilen Gephi, Leximancer ve VOSviewer gibi bibliyo-yazılımlar bibliyometrik analize olan bilimsel ilgiyi artıran bir başka önemli unsur olarak görülmektedir.

Bibliyometrik analizin son yıllarda artan popüleritesi, bibliyometrik yazılımların ve bilimsel veri tabanlarının ilerlemesine, kullanım kolaylığına ve erişilebilirliğine ve daha da önemlisi organize edilmemiş büyük bilgi kümelerinin titiz bir şekilde yorumlanması yoluyla kümülatif bilimsel bilgiyi özenli bir biçimde ortaya koyma yeteneğine bağlanabilir (Donthu vd., 2021, s. 285-286). Bu platformlarda yer alan bilgiler (yani alıntılar, anahtar kelimeler, başlıklar, dergiler, yazarlar, kurumlar vb.) bibliyometrik teknikleri kullanarak bilimsel değerlendirme araştırması yapmak için değerli bir veri havuzu sağlamaktadır (Moral-Muñoz vd., 2020, s. 1-2). Bibliyometrik yöntemler, yazarların, dergilerin, ülkelerin ve enstitülerin bilimsel çıktılarını veya araştırma modellerini değerlendirme ve uluslararası işbirliğini belirleme ve ölçme için kullanılabilir (Li ve Zhao, 2015, s. 158). Bu nedenle, iyi yürütülen bibliyometrik araştırmalar, bir alanın yenilikçi ve önemli bir şekilde ilerlemesi için güçlü temeller oluşturabilir, böylece akademisyenlerin kapsamlı bir genel bakış elde etmelerini, daha fazla araştırma gerektiren alanları tanımlarını, özgün araştırma önerileri oluşturmalarını ve alana önerdikleri katkıların konumlarını belirlemelerini sağlar ve güçlendirir (Donthu vd., 2021, s. 285).

Çalışmada, yazılı kaynakların sistematik olarak özenle değerlendirildiği nitel bir araştırma yöntemi olan doküman analizi kullanılmıştır (Wach, 2013, s. 1). Web of Science veri tabanı bilimsel yayınları incelemek için yaygın olarak kabul gören ve sıklıkla kullanılan bir kaynak olduğundan (Yang vd., 2013, s. 134), bu analiz için kullanılan veriler bu kaynaktan elde edilmiştir. Veriler, Web of Science veri tabanında 1975-2022 yılları arasını kapsayan “green management” ve “firm performance” anahtar kelimeleri birlikte aratılarak elde edilmiştir. Kümülatif verilerin kapsamı “article” ve “management” özel filtreleri uygulanarak sınırlandırılmıştır. Bu uygulamalardan sonra çalışmada toplam 2524 makale analize dahil edilmiştir.

Çalışmanın analiz bölümünde yazarlar, ülkeler, ortak atıflar ve terimler arasındaki bağlantıları incelemek ve tasvir etmek için bibliyometrik haritalama çalışmalarında yaygın olarak tercih edilen VOSviewer yazılım programı kullanılmıştır. Analiz sonuçları “en çok yayın sayısı olan yazarlar”, “en çok yayını olan kurumlar”, “en çok yayına sahip kaynaklar”, “en çok yayına sahip olan ülkeler” ve “en çok kullanılan anahtar kelimeler” gibi kategoriler halinde sınıflandırılmıştır. Çalışmanın analizlerinde yazar ve kurum bölümüne “en az üç belge ve en az bir atıf”, ülke ve kaynak bölümüne ise “en az bir

belge ve en az bir atıf” şartı getirilmiştir. Ayrıca, anahtar kelime bölümü “çalışmada en az beş kez geçmesi” halinde önemli kabul edilmiştir. Analiz sonucunda 477 atıf-yazar, 595 atıf-kuruluş, 93 atıf-ülke, 435 atıf-kaynak ve 380 ortak anahtar kelime bulunmuştur.

Bu çalışmanın kısıtını, veriler için tek bir veri tabanının kullanılması (Web of Science), yazılı çalışmaların 1975-2022 yıllarını kapsayacak şekilde toplanması ve yeşil yönetim ve firma performansı ile ilgili olan çalışmalara “article” ve “management” özel filtreleri uygulanarak çalışmalarının analize dahil edilmesi oluşturmaktadır.

Yapılan bu çalışmada aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır;

- En çok çalışması olan yazarlar kimlerdir?
- Hangi kurumlar en çok çalışmaya sahiptir?
- En çok çalışmaya sahip kaynaklar hangileridir?
- Hangi ülkeler en çok çalışmaya sahiptir?
- Çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?
- Çalışmalar yıllara göre nasıl dağılım göstermiştir?
- Çalışmalar dillere göre nasıl dağılım göstermiştir?
- Çalışmalar türlerine göre nasıl dağılım göstermiştir?

3.2. Araştırma Bulguları

Bu çalışmanın temel amacı, yeşil yönetim ve firma performansı arasındaki ilişkinin bibliyometrik analizini yapmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analizin kullanıldığı çalışmada 2524 makale analize dahil edilmiştir. Analiz sonucunda yukarıda belirtilen sorulara cevaplar verilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

3.2.1. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 2’de, “green management” ve “firm performance” anahtar kelimeleri taratılarak elde edilmiş makale çalışmalarının yıllara göre dağılımı gösterilmektedir. Çalışmaların, 1995 yılından itibaren artarak günümüze kadar devam ettiği, özellikle yeşil yönetim kavramının popülerlik kazanmaya başladığı 2010’lu yıllardan sonra ivmeli bir artışın yaşandığı görülmektedir. 2022 yılında yapılan 415 çalışma alana büyük bir girdi sağlarken, alana olan ilginin devam ettiği konusunda ipuçları vermektedir.

Tablo 2. Yeşil Yönetim ve Firma Performansı Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

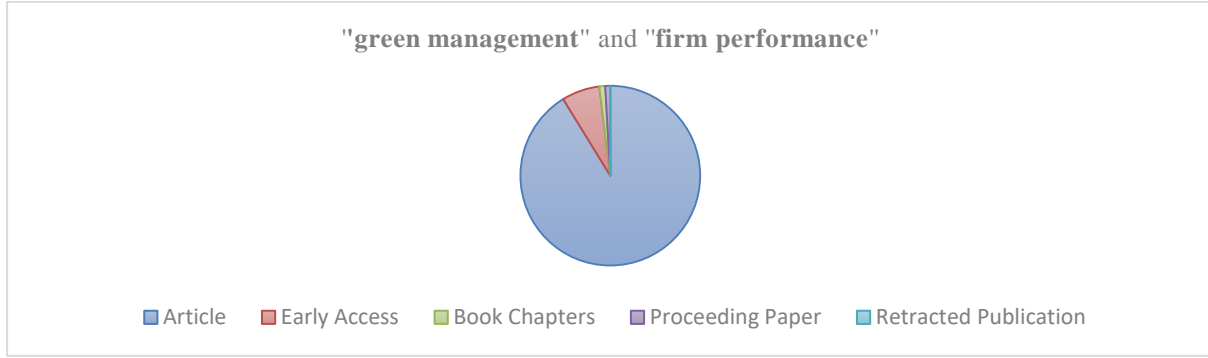

Kaynak: Web of Science Database

3.2.2. Çalışmaların Türlerine Göre Dağılımı

Tablo 3’de, “green management” ve “firm performance” anahtar kelimeleri taratılarak elde edilmiş makale çalışmalarının türlerine göre dağılımı gösterilmektedir. Tablo 3’e göre, çalışmaların büyük bir çoğunluğunu makale türü oluşturmaktadır. Çalışmada bu sonuç ışığında analizde “article” özel filtresi uygulanarak toplam 2524 yayın analize dahil edilmiştir.

Tablo 3. Yeşil Yönetim ve Firma Performansı Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Çalışmaların Türlerine Göre Dağılımı

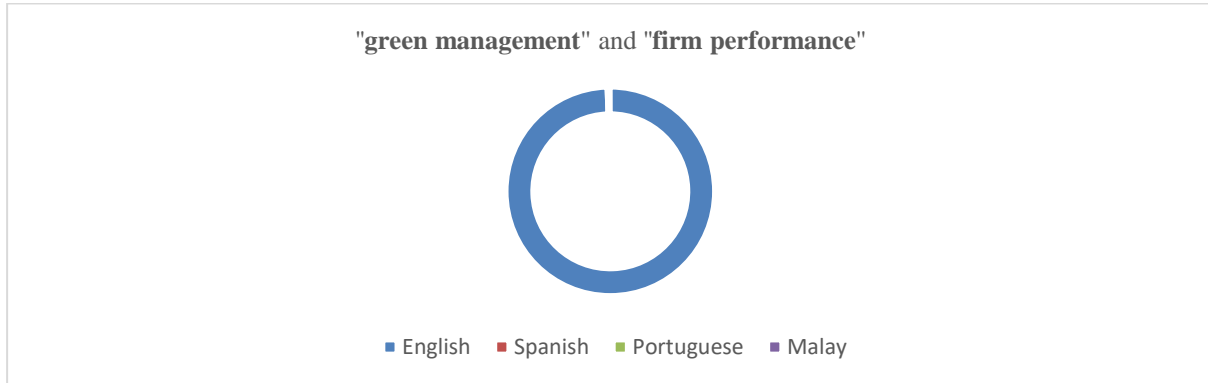

Kaynak: Web of Science Database

3.2.3. Çalışmaların Yazım Diline Göre Dağılımı

Tablo 4’te, “green management” ve “firm performance” anahtar kelimeleri taratılarak elde edilmiş makale çalışmalarının yazım dillerine göre dağılımı gösterilmektedir. Tablo 4’e göre, çalışmaların çok büyük bir çoğunluğu (yaklaşık %99,5) İngilizce olarak hazırlanmıştır. Bu, İngilizcenin, bilimin varsayılan dili olarak konumlandığını ifade eden yazarları (Jeyaraj, 2014, s. 1; Ferguson, 2011, s. 41) doğrular bir sonuçtur. Diğer yayın dilleri ise İspanyolca, Portekizce ve Malayca’dır.

Tablo 4. Yeşil Yönetim ve Firma Performansı Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Çalışmaların Yazım Diline Göre Dağılımı

Kaynak: Web of Science Database

3.2.4. En Çok Yayını Olan Yazarlar

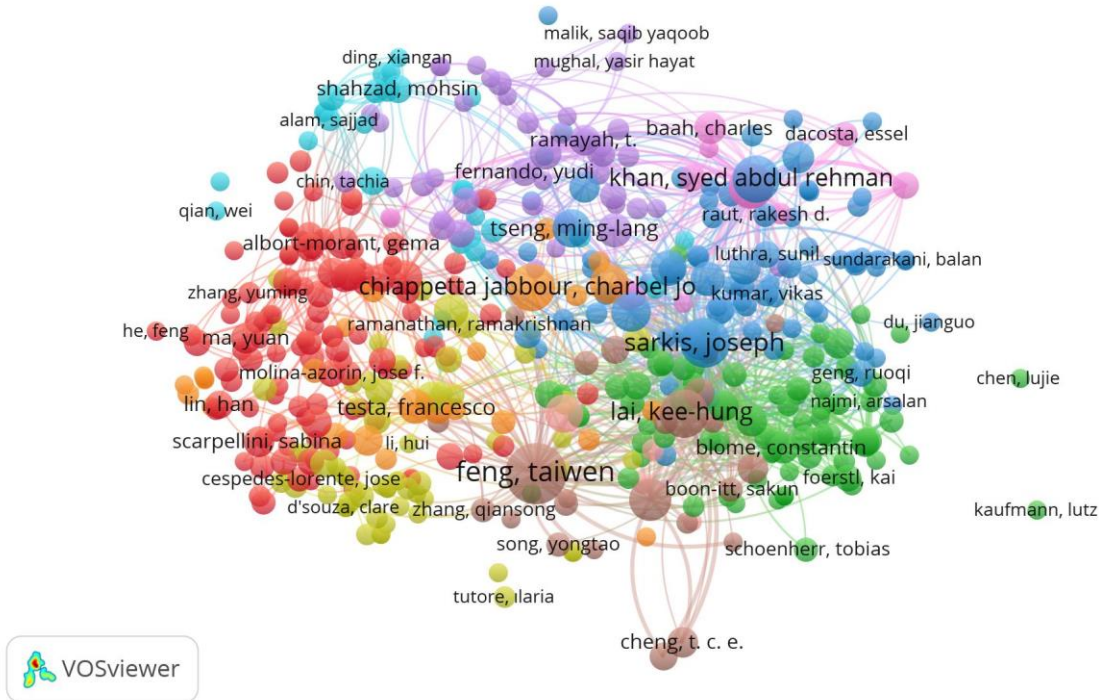
Tablo 5’te, “green management” ve “firm performance” konularında en fazla çalışması bulunan yazarlardan ilk onu gösterilmektedir. Yaygın olarak kullanılan iki ağırlık niteliği vardır: Bağlantılar niteliği ve Toplam bağlantı gücü niteliği. Bağlantılar niteliği bir öge ile diğer ögeler arasındaki bağlantıların sayısını temsil ederken, Toplam bağlantı gücü niteliği bir öge ile diğer ögeler arasındaki bağlantıların genel gücünü yansıtır. Bunun bir örneği, Bağlantılar niteliğinin belirli bir araştırmacı ile diğerleri arasındaki ortak yazarlık bağlantılarının sayısını ifade ettiği araştırmacılar arasındaki ortak yazarlık bağlantılarıdır. Toplam bağlantı gücü niteliği, belirli bir araştırmacı ve diğerleri arasındaki ortak yazarlık bağlantılarının kolektif gücünü ifade eder (van Eck ve Waltman, 2017, s. 5). Alanda en üretken

yazar Taiwen Feng iken, yayın sayısı daha az olmasına karşın en çok atıf alan yazar Joseph Sarkis olmuştur.

Tablo 5. Yeşil Yönetim ve Firma Performansı Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Konularda En Çok Yayını Olan Yazarlar

Araştırmacılar	Çalışma Sayısı	Atıf Sayısı	Bağlantı Gücü
Taiwen Feng	31	830	993
Joseph Sarkis	21	2662	794
Kee-hung Lai	20	1992	791
Syed Abdul Rehman Khan	19	480	376
Charbel JC Jabbour	19	1119	257
Ebenezer Afum	17	434	659
Yaw Agyabeng-Mensah	17	434	659
Christina WY Wong	15	794	502
Qinghua Zhu	14	1857	748
Kannan Govindan	13	1766	417

Şekil 1, “green management” ve “firm performance” araştırma alanlarında en fazla yayına sahip yazarlar üzerinde yapılan ağ analizinin görselleştirilmesini göstermektedir. Bu analiz, en çok yayını ve atıfı olan yazarların daha kolay tespit edilmesini sağlamaktadır. Çalışmada “atıf-yazar” sınıflandırması kullanılarak 477 küme ve 10 madde üretilmiştir. Görselleştirmedeki her bir renk, çoğunlukla daha fazla alaka düzeyine sahip yazarlardan oluşan belirli bir kümeyi ifade etmektedir. Dairelerin boyutu ve etiketin yazı tipi boyutu, oluşum sayısını göstermektedir. Bağlantı gücü analiz edildiğinde, doküman sayısı açısından Taiwen Feng ilk sırada yer almaktadır. Düşük yayın sayısına rağmen Qinghua Zhu, bağlantı gücü açısından en etkili yazarlar arasında yer almaktadır.

Şekil 1. Çalışmaların En Çok Yayını Olan Yazarlara Göre Ağ Analiz Görseli

3.2.5. En Çok Yayını Olan Kurumlar

konularında en çok yayına sahip kaynak, Journal of Cleaner Production'dur. Bu kaynak aynı zamanda en fazla atıf alan ve bağlantı gücü en yüksek olan kaynak olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 7. Yeşil Yönetim ve Firma Performansı Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Konularda En Çok Yayına Sahip Olan Kaynaklar

Kaynaklar	Çalışma Sayısı	Atıf Sayısı	Bağlantı Gücü
Journal of Cleaner Production	274	17478	4543
Business Strategy and the Environment	229	8982	3435
Sustainability	216	2867	1877
International Journal of Production Economics	75	7354	1975
Journal of Business Ethics	70	7329	1951
Corporate Social Responsibility and Environmental Management	64	1514	753
Environmental Science and Pollution Research	38	357	407
International Journal of Operations & Production Management	36	2881	968
Supply Chain Management: An International Journal	34	1865	653
International Journal of Production Research	32	2740	862

Şekil 3, “green management” ve “firm performance” çalışmaları üzerine yayın yapan kaynaklar üzerinde gerçekleştirilen ağ analizinin görselleştirilmesini göstermektedir. Analizde “atıf-kaynak” özelliği kullanılmış ve 435 öge ve 37 küme elde edilmiştir. Kümeler, ilişkili kurumları ifade eden renklerle ayırt edilmiştir. Journal of Cleaner Production bağlantı gücü en yüksek kaynak olarak göze çarpmaktadır.

Şekil 3. Çalışmaların En Çok Yayına Sahip Olan Kaynaklara Göre Ağ Analiz Görseli

3.2.7. En Çok Yayını Olan Ülkeler

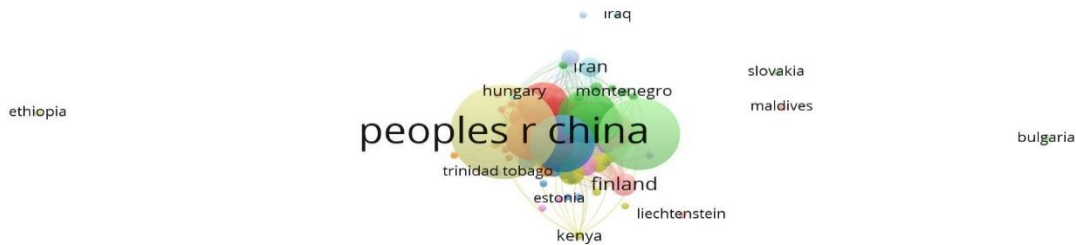
Tablo 8’de, “green management” ve “firm performance” çalışmalarında en üretken olan ülkelerin ilk onu sıralanmıştır. Doküman sayısında, “green management” ve “firm performance” konularında literatüre en büyük girdi, Çin Halk Cumhuriyeti tarafından sağlanmıştır. Çin Halk Cumhuriyetine göre daha az yayına sahip olmasına karşın, Amerika Birleşik Devletleri en fazla atıf alan ülke durumundadır. Türkiye, “green management” ve “firm performance” çalışmalarında en üretken ülkeler arasında ilk

onda kendine yer bulamamış olsa da; 40 doküman sayısı, 1330 atıf sayısı ve 1153 bağlantı gücüyle bu alanda varlığını sürdürmektedir.

Tablo 8. Yeşil Yönetim ve Firma Performansı Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Konularda En Çok Yayına Sahip Olan Ülkeler

Ülkeler	Çalışma Sayısı	Atıf Sayısı	Bağlantı Gücü
Peoples R China	695	22972	15153
USA	410	36088	13253
England	259	15139	8721
Spain	225	11108	5973
Malaysia	164	4326	4174
Italy	152	6989	4030
India	147	4413	3529
Pakistan	144	2608	3497
Taiwan	139	7769	4670
Australia	132	6697	3742

Şekil 4, “green management” ve “firm performance” çalışmalarında en fazla yayına sahip ülkeler üzerinde yapılan ağ analizinin görselleştirilmesini göstermektedir. Analizde “atıf-ülke” özelliği kullanılmış, 93 öge ve 15 küme elde edilmiştir. Ağ analizi görselinde ilgili ülkelere karşılık gelen farklı renklerde kümeler gösterilmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti bağlantı gücü en yüksek ülke olarak göze çarpmaktadır.

Şekil 4. Çalışmaların En Çok Yayına Sahip Olan Ülkelere Göre Ağ Analiz Görseli

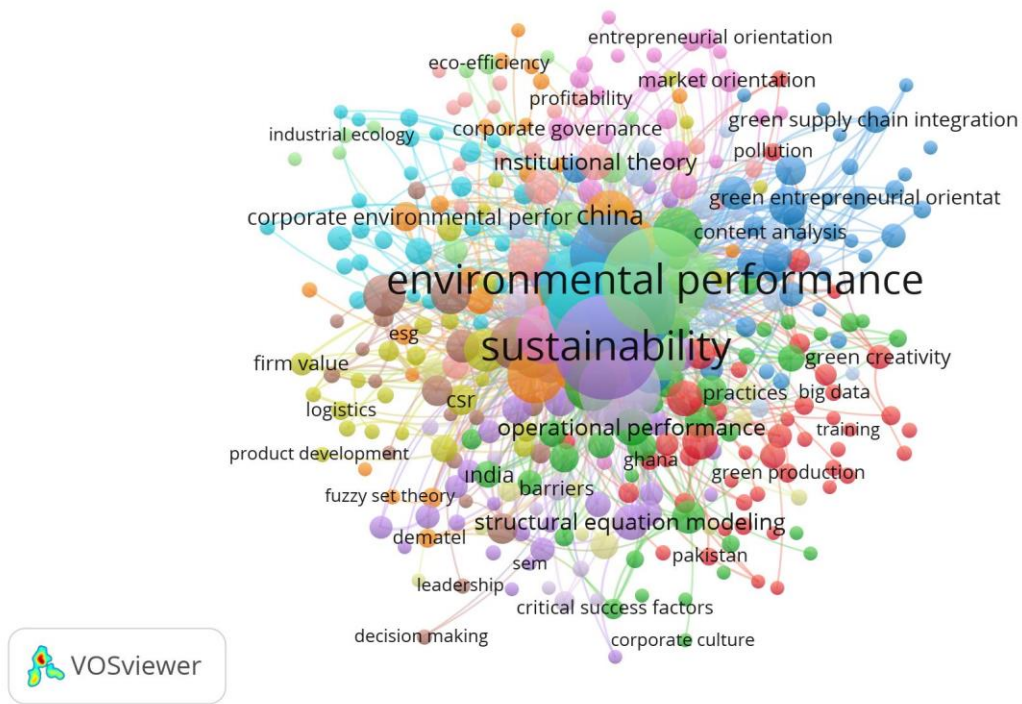
3.2.8. En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler

Tablo 9’da makale çalışmalarında en sık kullanılan anahtar kelimeler sıralanmıştır. Çalışmalarda yoğun olarak kullanılan anahtar kelimelerin arasına “green management” kavramının girememiş olması, bu kavramın diğerlerine nispeten daha güncel olmasından kaynaklanmaktadır. “Green management” ve “firm performance” çalışmalarında en sık karşılaşılan anahtar kelime “Environmental Performance” olmuştur.

Tablo 9. Yeşil Yönetim ve Firma Performansı Arasındaki İlişkiyi Ele Alan Konularda En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelimeler	Oluşum Sayısı	Bağlantı Gücü
Environmental Performance	274	660
Sustainability	265	641
Environmental Management	197	428
Green Innovation	189	408
Green Supply Chain Management	160	342
Sustainable Development	157	434
Financial Performance	141	334
Corporate Social Responsibility	134	283
Firm Performance	111	233
Performance	84	206

Şekil 5, analiz edilen anahtar kelimelerin bir ağ görselleştirmesini göstermektedir. Bu kelimelerin ağ olarak görseli ise Şekil 5’de verilmiştir. “Eş-oluşum” özelliği ile analiz edilen çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelime “environmental performance” olmuştur. En sık kullanılan terim olmasının yanında, en yüksek yoğunluk ve sıklık derecesine de sahiptir. Daha sonrasında ise “sustainability” ve “environmental management” anahtar kelimesi gelmiştir.

Şekil 5. Çalışmalarda En Çok Kullanılan Anahtar Kelimelerin Ağ Analiz Görseli

SONUÇ

Yeşil yönetim ve firma performansı arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmaların bibliyometrik analizinin yapıldığı bu çalışmada veriler Web of Science veri tabanından “green management” ve “firm performance” anahtar kelimeleri birlikte aranarak 1975-2022 yıllarını kapsayacak şekilde elde edilmiştir. Elde edilen verilerin kapsamı “article” ve “management” özel filtreleri uygulanarak

sınırlandırılmış ve bu uygulamalardan sonra toplam 2524 makale analize dahil edilmiştir. Çalışmanın analiz kısmında, yazarlar, ülkeler, ortak atıflar ve terimler arasındaki ilişkileri analiz etmek ve görselleştirmek için bibliyometrik haritalama çalışmalarında sıklıkla kullanılan VOSviewer yazılım programı kullanılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular “en çok yayın sayısı olan yazarlar”, “en çok yayını olan kurumlar”, “en çok yayına sahip kaynaklar”, “en çok yayına sahip olan ülkeler” ve “en çok kullanılan anahtar kelimeler” şeklinde sınıflandırılmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; iki kavramını konu alan çalışmaların, 1995 yılından itibaren artarak günümüze kadar devam ettiği, özellikle yeşil yönetim kavramının popülerlik kazanmaya başladığı 2010’lu yıllardan sonra ivmeli bir artışın yaşandığı görülmektedir. Bu alanda yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunu makale türünün oluşturması çalışmanın verileri elde edilirken, “article” özel filtresinin uygulanmasının sebebidir. Çalışmaların büyük bir bölümünün yazım dilinin İngilizce olduğu ve alanda en üretken yazarın Taiwen Feng, yayın sayısı daha az olmasına karşın en çok atıf alan yazarın ise Joseph Sarkis olduğu görülmüştür. Doküman sayısında, “green management” ve “firm performance” konularında literatüre en büyük girdi, The Hong Kong Polytechnic University tarafından sağlanırken, bu alanda en üretken ülke Çin Halk Cumhuriyeti olmuştur. Doküman sayısı olarak, “green management” ve “firm performance” konularında en çok yayına sahip kaynak, Journal of Cleaner Production’dur. Bu kaynak aynı zamanda en fazla atıf alan ve bağlantı gücü en yüksek olan referans olarak dikkat çekmektedir. Çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimelerin arasına “green management” kavramının girememiş olması, bu kavramın diğerlerine nispeten daha güncel olmasından kaynaklanmaktadır. “Green management” ve “firm performance” çalışmalarında en sık karşılaşılan anahtar kelime “Environmental Performance” olmuştur.

Yeşil yönetim konularına artan ilgiye koşut olarak, çalışmada yeşil yönetim ve firma performansı arasındaki ilişkinin bibliyometrik yöntemle analiz edilmesi ve literatürün tasniflenmesinin, alan için önemli bir girdi olacağı, alanda araştırma gereksinimi olan alt başlıkları vurgulayacağı ve ülkemizde gerek akademik çevre gerekse uygulayıcı kesim açısından özendirici ve yol gösterici olacağı, bu alanda yapılacak yenilikçi çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, ülkemizde yeşil yönetim konusunda farkındalığı olan işletmelerin bu kültürel bilinci kurumsal stratejilerine ve operasyonel süreçlerine entegre etmeleri; yeşil yönetim standartlarına anahtar performans göstergeleri arasında yer vermeleri etkili ve yararlı olacaktır. İşletmeler mikro düzeyde sorumluluklarını yerine getirirken merkezi ve yerel yönetimlerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin ortaya koyacağı bütüncül ve özendirici uygulamalar, yeşil yönetimi ülkemiz açısından sürdürülebilir kılabilecek, kurumsal ve sosyal yaşamın vazgeçilmez nosyonu haline getirebilecektir.

KAYNAKÇA

- Afrin, S. (2013). Traditional vs. Strategic Corporate Social Responsibility: in: Pursuit of Supporting Sustainable Development. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 4(20), 1-6.
- Ahmad, S. (2015). Green human resource management: Policies and practices. *Cogent business & management*, 2(1), 1030817.
- Akatay, A., & Aslan, Ş. (2008). Yeşil yönetim ve işletmeleri ISO 14001 sertifikası almaya yönelten faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 314-339.
- Arıcıoğlu, M. A., Kaynar, Z. ve Çürük, S. A. (2022). Uluslararası Sosyal Sermaye Araştırmaları Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 68-84.
- Baines, T., Brown, S., Benedettini, O., & Ball, P. D. (2012). Examining green production and its role within the competitive strategy of manufacturers. *Journal of Industrial Engineering and Management*, 53-87.
- Banerjee, S. B. (2001). Managerial perceptions of corporate environmentalism: Interpretations from industry and strategic implications for organizations. *Journal of management studies*, 38(4), 489-513.

- Banerjee, S. B. (2002). Corporate environmentalism: The construct and its measurement. *Journal of business research*, 55(3), 177-191.
- Bişkin, F., Yılmaz, N. ve Pektaş, Ç. (2023). Marka Deneyimi Konusunda Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 5(1): 103-118.
- Brown, D. T., & Ratledge, E. C. (2012). Defining and Describing Green Businesses.
- Čekanavičius, L., Bazytė, R., & Dičmonaitė, A. (2014). Green business: challenges and practices. *Ekonomika*, 93(1), 74-88.
- Dangelico, R. M., & Pontrandolfo, P. (2015). Being 'green and competitive': The impact of environmental actions and collaborations on firm performance. *Business Strategy and the Environment*, 24(6), 413-430.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
- Ekmekci Yüce, M. (2020). Döngüsel Ekonomi ve Yeşil Yönetim Uygulamalarının İnovasyon Üzerinden Firmanın Büyüme Performansı Üzerine Etkisi. Doktora Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi.
- Ellegaard, O., & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact?. *Scientometrics*, 105(3), 1809-1831.
- Fercoq, A., Lamouri, S., & Carbone, V. (2016). Lean/Green integration focused on waste reduction techniques. *Journal of Cleaner production*, 137, 567-578.
- Ferguson, G., Pérez-Llantada, C., & Plo, R. (2011). English as an international language of scientific publication: A study of attitudes. *World Englishes*, 30(1), 41-59.
- Freeman, R. E. (2010). *Strategic management: A stakeholder approach*. Cambridge university press.
- Friedman, M. (2007). The social responsibility of business is to increase its profits. In *Corporate ethics and corporate governance* (pp. 173-178). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Haden, S. S. P., Oyler, J. D., & Humphreys, J. H. (2009). Historical, practical, and theoretical perspectives on green management: An exploratory analysis. *Management decision*. 47(7), 1041-1055.
- <https://www.bimkadapa.in/materials/GBM-5-UNITS-PDF.pdf> (E.T.:12.01.2022)
- <https://hsrc.ac.za/uploads/pageContent/12008/FACT%20SHEET%20NO%2011%20-%20GREENR&D2015162.pdf> (E.T.:15.01.2022)
- <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/genel-bilgi>
- Jabbour, C. J. C., Santos, F. C. A., & Nagano, M. S. (2010). Contributions of HRM throughout the stages of environmental management: methodological triangulation applied to companies in Brazil. *The International Journal of Human Resource Management*, 21(7), 1049-1089.
- Jaiswal, D., & Kant, R. (2018). Green purchasing behaviour: A conceptual framework and empirical investigation of Indian consumers. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 41, 60-69.
- Jeyaraj, J. S. (2014). English As the Publication Language of Science Research: Problems & Prospects. *Trends in English for Science & Technology: Technical Writing*. Chennai: Sathyabama University, 4-7.
- Kara, E. (2017). Konaklama İşletmelerinde Çevre Bilinci ve Yeşil Yönetim Uygulamalarının İşletme Başarısına Katkısı: Muğla İli Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi. Osmaniye: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi.
- Karabulut, E. (2003). İşletmelerde Çevre Bilinci ve Yeşil Yönetim Uygulamalarının İşletme Başarısına Katkısını İncelemeye Yönelik Bir Araştırma. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

- Lantos, G. P. (2001). The boundaries of strategic corporate social responsibility. *Journal of consumer marketing*.
- Lawani, S. M. (1981). Bibliometrics: Its Theoretical Foundations, Methods and Applications. *International Journal of Libraries and Information Services*, 31(4), 294-315.
- Lee, K. H., & Ball, R. (2003). Achieving sustainable corporate competitiveness: Strategic link between top management's (green) commitment and corporate environmental strategy. *Greener management international*, (44), 89-104.
- Li, W., & Zhao, Y. (2015). Bibliometric analysis of global environmental assessment research in a 20-year period. *Environmental Impact Assessment Review*, 50, 158-166.
- Loknath, Y., & Azeem, B. A. (2017). Green management–concept and strategies. In *National Conference on Marketing and Sustainable Development* (Vol. 13, No. 14, pp. 688-702).
- Min, H., & Galle, W. P. (1997). Green purchasing strategies: trends and implications. *International Journal of Purchasing and Materials Management*, 33(2), 10-17.
- Mishra, P., & Sharma, P. (2014). Green marketing: Challenges and opportunities for business. *BVIMR Management Edge*, 7(1).
- Moral-Muñoz, J. A., Herrera-Viedma, E., Santisteban-Espejo, A., & Cobo, M. J. (2020). Software tools for conducting bibliometric analysis in science: An up-to-date review. *Profesional de la Información*, 29(1).
- Novitasari, M., & Agustia, D. (2021). Green supply chain management and firm performance: The mediating effect of green innovation. *Journal of Industrial Engineering and Management*, 14(2), 391-403.
- Öğüt, A., & Tarhan, S. (2022). Kobi'lerde Kurumsallaşmanın Firma Performansı Üzerindeki Etkisi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 157-172.
- Peng, Y. S., & Lin, S. S. (2008). Local responsiveness pressure, subsidiary resources, green management adoption and subsidiary's performance: Evidence from Taiwanese manufactures. *Journal of Business Ethics*, 79(1), 199-212.
- Shrivastava, P. (1995). The role of corporations in achieving ecological sustainability. *Academy of management review*, 20(4), 936-960.
- Siedschlag, I., & Yan, W. (2023). Do green investments improve firm performance? Empirical evidence from Ireland. *Technological Forecasting and Social Change*, 186, 122181.
- Skibińska, W., & Kott, I. (2015). Green management in companies policies and activities. In *WEI International Academic Conference Proceedings* (pp. 220-226).
- Starik, M. (1995). Should trees have managerial standing? Toward stakeholder status for non-human nature. *Journal of business ethics*, 14(3), 207-217.
- Şenocak, B., & Bursalı, Y. (2018). İşletmelerde Çevresel Sürdürülebilirlik Bilinci Ve Yeşil İşletmecilik Uygulamaları İle İşletme Başarısı Arasındaki İlişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(1), 161-183.
- Tan, C. L., Zailani, S. H. M., Tan, S. C., & Shaharudin, M. R. (2016). The Impact of Green Supply Chain Management Practices on Firm Competitiveness. *International Journal of Business Innovation and Research*, 11(4), 539-558.
- Venus, L.Y.V. (2011). Green management practices and firm performance: A case of container terminal operations. *Resources, conservation and recycling*, 55(6), 559-566.
- Wach, E., & Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis.
- Yang, L., Chen, Z., Liu, T., Gong, Z., Yu, Y., & Wang, J. (2013). Global trends of solid waste research from 1997 to 2011 by using bibliometric analysis. *Scientometrics*, 96(1), 133-146.

- Yılmaz, M. (2021). Lojistik İşletmelerinde Çevre Bilinci ve Yeşil Yönetim Uygulamalarının İşletme Performansına Etkisi: Bir Alan Araştırması. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Zhang, G., & Zhao, Z. (2012). Green Packaging Management of Logistics Enterprises. *Physics Procedia*, 24, 900-905.

EXTENDED ABSTRACT

Many environmental issues, including global warming, ozone depletion, natural resource pollution, drought, and desertification, are more noticeable now due to the adverse effects of intense industrial activity. These issues have been addressed through measures and mandates, including environmental policies and state regulations, industrial practices in environmental management, and pro-environmental behaviours of consumers (Banerjee, 2001, p. 489). However, the environmental impacts of commercial operations, such as the Bhopal disaster and the Exxon Valdez oil spill in Alaska, have been the subject of much debate in recent years. Expectations have risen for organizations to consider environmental management as well as the manufacture of goods and services, as they are held responsible for the majority of environmental damage. The rising demand for companies to minimize, evaluate, supervise and regulate their ecological footprints during their business activities has triggered a revolution in all aspects of commerce and given rise to the notion of green management. The concept of green management involves the implementation of environmentally conscious practices throughout the processes of product and service production, distribution, promotion, consumption, and recycling. The aim is to align these activities with environmentally sustainable practices while simultaneously developing products and services that enhance people's quality of life based on the current global context. Green management practices deal with the management of an organization's activities impact on the natural environment, and they require that such firms assess the environment as a stakeholder. Generally, the growing fascination with environmentally responsible management techniques, or green management practices, has resulted in the emergence of valuable research in this field (Lee and Ball, 2003, p. 90).

A bibliometric analysis was conducted in this study to elaborate the link between green management practices and firm performance, considering the growing need and significance of green management. The data was obtained from the Web of Science database with a search for the keywords "green management" and "firm performance" covering a period from 1975 to 2022. The data scope was restricted by applying specific "article" and "management" filters, resulting in the inclusion of 2524 articles in the analysis. During the analytical phase of the study, the VOSviewer software program was employed for bibliometric mapping research to examine and demonstrate the connections between authors, countries, co-citations and terms. The analysis yielded classifications of "authors with the highest publication count", "institutions with the highest publication count", "sources with the highest publication count", "countries with the highest publication count" and "most frequently used keywords". In the study analyses, we employed specific criteria for the author and institution section, including a minimum of three documents and at least one citation. For the country and source section, we required at least one document and citation. For the keyword, we identified at least five occurrences within the study. As a result of the analysis, there were 477 cited authors, 595 cited organizations, 93 cited countries, 435 cited sources, and 380 co-occurring keywords.

The study limitations comprise the utilization of just one database (Web of Science), the collection of written studies from 1975 to 2022, and the application of "article" and "management" special filters to include green management and firm performance research in the analysis.

In this study, we sought answers to the following questions:

- Who are the authors with the highest number of publications?
- Which institutions have conducted the most studies?
- Which sources have been utilized the most?
- Which countries have produced the most studies?
- What are the most frequently used keywords in these studies?
- What is the distribution of studies by year, language, and type?

The study shows an increasing trend in research focusing on two concepts since 1995, which has continued and rapidly accelerated after the rise of the concept of green management in the 2010s. The prevalence of articles within this field necessitated the application of an "article" filter during data collection. Taiwan Feng is the most productive author, while Joseph Sarkis is the most cited, despite having fewer publications. Most studies in this

field are written in English. The Hong Kong Polytechnic University contributed the most documents on “green management” and “firm performance” and the People's Republic of China is the most productive country in this field. The Journal of Cleaner Production has the highest number of documents on “green management” and “firm performance”. Additionally, it stands out as the source with the most citations and linking power. The concept of “green management” appears less frequently in studies, possibly because it is a newer concept compared to others. The primary keyword observed in studies on the correlation between “green management” and “firm performance” was “environmental performance”. It is speculated that categorising the literature via bibliometric methodology to analyse this relationship will prove crucial in understanding green management issues. This will serve as an important input for further research in this field.

In parallel with the increasing interest in green management issues, it was seen in the study that analyzing the relationship between green management and firm performance with the bibliometric method and classifying the literature will be an important input for the field and will highlight the subheadings that require research in the field. In conclusion, it is thought that it will be encouraging and guiding for both the academic circle and practitioners in our country and will contribute to innovative studies in this field.